

ปัจจัยที่ทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัย เเรคที่บ้านของผู้ดูแล
ในเขตภาคตะวันออกเฉียง

มณฑลกาญจน์ ชลอรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

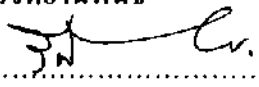
ตุลาคม 2547

ISBN 974-9740-21-1

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ มินตกาญจน์ ชลอรักษ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา
ได้

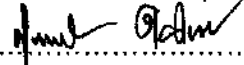
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

 ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี สรรเสริญ)

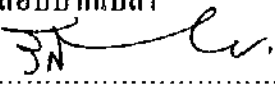
 กรรมการ

(ดร. ฉันทนา จันทวงศ์)

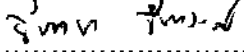
 กรรมการ

(ดร. สุภากรณ์ ศิวังแพง)

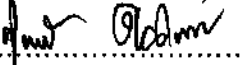
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

 ประธาน

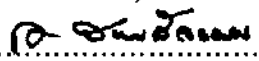
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี สรรเสริญ)

 กรรมการ

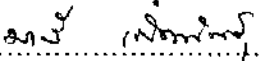
(ดร. ฉันทนา จันทวงศ์)

 กรรมการ

(ดร. สุภากรณ์ ศิวังแพง)

 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ รัตนสังขธรรม)

 กรรมการ

(นางมาลี เกิดพันธุ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ ... 16 ... เดือน ... ตุลาคม ... พ.ศ. 2547

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2546

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี สรรเสริญ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.ฉันทนา จันทรวงศ์ และ ดร.สุภาภรณ์ ค้วงแพง กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา และช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี รวมทั้งสนับสนุน ให้กำลังใจ และเอาใจใส่เป็น อย่างดียิ่งแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการ ปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบเครื่องมือ

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลตราด ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลระยอง ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลชลบุรี ผู้อำนวยการ โรงพยาบาล เจ้าพระยาอภัยภูเบศร ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา และผู้อำนวยการ โรงพยาบาล พระยาราชนนีสระแก้ว รวมถึงผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณทุกคนในครอบครัว ขอขอบคุณ คุณดาวเรือง วิมลรัตน์อนันต์ ที่ให้การ ช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ให้กำลังใจและให้คำปรึกษา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ปริญญาโทสาขาวิชา การพยาบาลชุมชนรุ่นที่ 6 ทุกท่าน ที่ได้ให้การช่วยเหลือ สนับสนุนในทุก ๆ ด้าน อีกทั้งเป็นกำลังใจ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี

มินตกาญจน์ ชลอรักษ์

44920056: สาขาวิชา: การพยาบาลชุมชน; พย.ม. (การพยาบาลชุมชน)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดูแล/ ผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้าน

มินตกาญจน์ ชลอรักษ์: ปัจจัยที่ทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านของผู้ดูแลในเขตภาคตะวันออก (FACTORS AFFECTING TUBERCULOSIS PATIENT'S CARING BEHAVIORS OF CAREGIVER IN EASTERN REGION) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: รักษิณี สรรเสริญ, D.N.Sc., จันทนา จันทวงศ์, Ph.D., สุภาภรณ์ คิ้วแพง, D.N.S. 166 หน้า. ปี พ.ศ. 2547. ISBN 974-9740-21-1

การศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาแบบหาความสัมพันธ์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านของผู้ดูแลในเขตภาคตะวันออก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านในเขตภาคตะวันออก จำนวน 184 คน ได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยวิธีสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2547 รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคและผู้ป่วย แบบวัดความรู้ เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยวัณโรค แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคกับผู้ป่วย แบบวัดความรู้เกี่ยวกับคุณค่าในตนเอง แบบวัดภาระในการดูแล แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมและแบบวัดพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านของผู้ดูแล แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและหาความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน (Spearman's Rank Correlation Coefficient) และสถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านของผู้ดูแลในเขตภาคตะวันออก ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้ป่วยและการสนับสนุนทางสังคม โดยพบว่าสัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้ป่วยและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านของผู้ดูแล ระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .41, p \leq .01$) และ ($r = .59, p \leq .01$) ตามลำดับ
2. การสนับสนุนทางสังคมและสัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคกับผู้ป่วยเป็นปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านของผู้ดูแล ในเขตภาคตะวันออก ได้ร้อยละ 38.9 ($R^2 = .389, p < .05$) และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของสัมพันธภาพเท่ากับ .233 ($\beta = .233$) และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการสนับสนุนทางสังคมเท่ากับ .502 ($\beta = .502$)

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะว่าพยาบาลควรมีบทบาทในการส่งเสริมและให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ดูแลในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ดูแลเกิดความเชื่อมั่นในการให้การดูแลผู้ป่วยวัณโรค อีกทั้งให้การส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคกับผู้ป่วย ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการแนะนำให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ดูแลอย่างเหมาะสม อันจะนำมาซึ่งพฤติกรรมการดูแลที่ดีและมีประสิทธิภาพต่อไป

44920056: MAJOR: COMMUNITY NURSING; M.N.S. (COMMUNITY NURSING)

KEYWORDS: CAREGIVING BEHAVIOR/ TUBERCULOSIS PATIENT CAREGIVERS

MINTAKAN CHAIORAK: FACTORS AFFECTING TUBERCULOSIS PATIENT'S
CARING BEHAVIORS OF CAREGIVER IN EASTERN REGION. THESIS ADVISORS:
RACHANEE SUNSERN, D.N.Sc., CHANTANA JANTAWONG, Ph.D., SUPAPORN
DAUNGPAENG, D.N.S. 166 P. 2004. ISBN 974-9740-21-1

The correlational descriptive study was conducted, to identify the affecting factors predicting tuberculosis patient caring behavior of caregivers in the eastern region of Thailand. The 184 study population was systematic randomly selected from tuberculosis patient caregivers. The data was collected from November 1, 2003 to January 31, 2004 using structured questionnaires. The instrument consisted of demographic data of caregiver and tuberculosis patient questionnaire, the knowledge scale, the relationship scale, self – esteem scale, the caregiver burden scale, social support scale, and tuberculosis patient caring behavior of caregivers scale. The instruments were assessed for content validity. The reliability were tested by Cronbrach alpha coefficient. Data was analyzed using percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, Spearman's rank correlation coefficient and Stepwise multiple regression.

The results of the study were as follows:

1. The factors significantly correlated with tuberculosis patient caring behavior of caregivers were the relationship between caregiver and tuberculosis patient and social support. They were positively relationship at the medium – level with the $r = .41$ ($p \leq .01$) and $r = .59$ ($p \leq .01$) respectively.
2. Social support and the relationship between caregiver and tuberculosis patient accounted for 38.9 percent of predicting tuberculosis patient caring behavior of caregivers with the regression coefficient (β) of .233 and .502 respectively ($R^2 = .389$, $p < .05$, $\beta = .233$ (relationship) and $\beta = .502$ (social support))

Nurses should provide tuberculosis patient caregivers with social support and promote relationship between caregiver and tuberculosis patient. Social support and closed relationship between caregiver and tuberculosis patient will help caregivers to develop ability in efficient caregiving.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	13
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
ความรู้เกี่ยวกับวัณโรคปอด.....	16
อุบัติการณ์และระบาดวิทยาของวัณโรค.....	16
สาเหตุและพยาธิวิทยา.....	17
การรักษาวัณโรคด้วยวิธี DOTS.....	21
ผลกระทบของวัณโรคปอด.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยวัณโรค.....	25
ด้านผู้ดูแล.....	25
ด้านพฤติกรรมในการดูแลผู้ป่วยวัณโรค.....	27
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการดูแล.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	62
รูปแบบการวิจัย.....	62
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	65
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	70
การพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วย.....	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4 ผลการวิจัย.....	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	108
สรุปผลการวิจัย.....	108
อภิปรายผล.....	111
ข้อเสนอแนะ.....	118
บรรณานุกรม.....	120
ภาคผนวก.....	136
ภาคผนวก ก.....	137
ภาคผนวก ข.....	139
ภาคผนวก ค.....	141
ภาคผนวก ง.....	144
ภาคผนวก จ.....	152
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	166

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากสัดส่วนของผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านในแต่ละโรงพยาบาล ศูนย์หรือโรงพยาบาลทั่วไป 7 แห่ง.....	64
2 จำนวนและร้อยละของผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านในเขตภาคตะวันออก จำแนกตาม ข้อมูลทั่วไป ($n = 184$).....	79
3 จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยวัณโรคในเขตภาคตะวันออก จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ($n = 184$).....	82
4 จำนวนและร้อยละของผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านในเขตภาคตะวันออก ในด้านความรู้ เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยวัณโรคของผู้ดูแล จำแนกตามรายชื่อที่ตอบถูกต้อง ($n = 184$)...	84
5 ระดับความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยวัณโรคของผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้าน ในเขตภาคตะวันออก ($n = 184$).....	88
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสัมพันธภาพของผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้าน กับผู้ป่วยในเขตภาคตะวันออก จำแนกตามรายด้าน รายข้อ และภาพรวมทั้งหมด ($n = 184$).....	89
7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ดูแล ผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านในเขตภาคตะวันออก จำแนกตามรายด้าน รายข้อ และภาพรวม ทั้งหมด ($n = 184$).....	90
8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแล ผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านในเขตภาคตะวันออก จำแนกตามรายด้าน รายข้อ และภาพรวม ทั้งหมด ($n = 184$).....	92
9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาระในการดูแลของผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรค ที่บ้านในเขตภาคตะวันออก จำแนกตามรายด้าน รายข้อ และภาพรวมทั้งหมด ($n = 184$).....	97
10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัณโรคของ ผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านในเขตภาคตะวันออก จำแนกตามรายด้าน รายข้อ และ ภาพรวมทั้งหมด ($n = 184$).....	99

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
11 ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคกับผู้ป่วย ความรู้สึก มีคุณค่าในตนเอง การในการดูแลและการสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลกับ พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านของผู้ดูแลในเขตภาคตะวันออก ($n = 184$).....	103
12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยวัณโรค กับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านในเขตภาคตะวันออก ($n = 184$).....	104
13 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่าง ผู้ดูแลผู้ป่วยวัณโรคกับผู้ป่วย ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การในการดูแลและ การสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านของ ผู้ดูแลในเขตภาคตะวันออก ($n = 184$).....	105
14 ค่าอำนาจในการทำนายของตัวทำนายค่าพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยวัณโรคที่บ้านของ ผู้ดูแลในเขตภาคตะวันออก ($n = 184$).....	106

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	15